

УДК 81'373.45

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-45>

Аліна ДУШКЕВИЧ,

orcid.org/0000-0001-7838-9616

аспірантка кафедри англійської мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *dushkevych.alina@chnu.edu.ua*

ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНКЛЮЗИВНИХ ТЕРМІНІВ

У статті здійснено аналіз термінів, що стосуються інклюзивної освіти, з метою виявлення основних концептів сучасного дискурсу та демонстрації їх взаємозв'язків у освітньому, соціальному та психологічному контекстах. На основі глосаріїв *Equity and Inclusion (UBC)*, *ArqusTerm (Montero-Martínez et al.)*, *Kellenberger*, *IEA* та документів *UNESCO / EASNIE* виділено основні напрями, що відображають специфіку терміноутворення у сфері інклюзії. Виявлено, що термінологія охоплює питання доступності, участі та умов навчання (*accessibility, access, disability, ableism, accommodations, assistive technologies, AAC, universal design for learning, IEP, ABA, BIP*), рівності та антидискримінації (*equity, equality, equal opportunities, EDI, anti-racism, underrepresented groups, bias, systemic discrimination, marginalization*), різноманіття та соціальної репрезентації (*diversity, intersectionality, IBPOC, Indigenous, 2SLGBTQIA+, TGNB, social inclusion, social cohesion, child friendly schools*), механізмів інклюзії, участі та взаємодії (*inclusive education, inclusive excellence, conflict engagement, inclusive pedagogy, inclusive school leaders*), інклюзивної комунікації (*inclusive language, person-first language, identity-first language, respectful terminology*), оцінювання та адаптації навчального процесу (*assessment, evaluation, personalised learning, inclusive curriculum, differentiation, inclusive digital education*), типів порушень і форм інвалідності (*Autism, ADHD, cerebral palsy, epilepsy, blindness, communication disability, developmental disability*), правових та міжнародних рамок (*ADA, IDEA, FAPE, CRPD*) та освітніх систем, середовищ і лідерства (*inclusive education setting, system, quality early childhood education, whole school approach, policy guidelines, quality assurance, sustainability*). Зафіксовано, що інклюзивна термінологія формується на перетині педагогічного, соціального, психологічного, технологічного, етичного та правового дискурсів. Її систематизація забезпечує узгодженість наукового дискурсу та сприяє ефективному впровадженню інклюзивних практик, адаптації навчання та розвитку соціальної інтеграції учнів.

Ключові слова: інклюзивна освіта, термінологія, доступність, рівність, різноманіття, участь, комунікація.

Alina DUSHKEVYCH,

orcid.org/0000-0001-7838-9616

postgraduate student of the Department of English

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *dushkevych.alina@chnu.edu.ua*

THEMATIC ANALYSIS OF INCLUSIVE TERMS

The article analyzes terms related to inclusive education in order to identify the main concepts of contemporary discourse and demonstrate their interrelationships in educational, social, and psychological contexts. Based on the glossaries *Equity and Inclusion (UBC)*, *ArqusTerm (Montero-Martínez et al.)*, *Kellenberger*, *IEA*, and *UNESCO/EASNIE* documents, the main areas reflecting the specifics of terminology development in the field of inclusion have been identified. It has been found that the terminology covers issues of accessibility, participation, and learning conditions (*accessibility, access, disability, ableism, accommodations, assistive technologies, AAC, universal design for learning, IEP, ABA, BIP*), equality and anti-discrimination (*equity, equality, equal opportunities, EDI, anti-racism, underrepresented groups, bias, systemic discrimination, marginalization*), diversity and social representation (*diversity, intersectionality, IBPOC, Indigenous, 2SLGBTQIA+, TGNB, social inclusion, social cohesion, child-friendly schools*), mechanisms for inclusion, participation, and interaction (*inclusive education, inclusive excellence, conflict engagement, inclusive pedagogy, inclusive school leaders*), inclusive communication (*inclusive language, person-first language, identity-first language, respectful terminology*), assessment and adaptation of the educational process (*assessment, evaluation, personalized learning, inclusive curriculum, differentiation, inclusive digital education*), types of disorders and forms of disability (*autism, ADHD, cerebral palsy, epilepsy, blindness, communication disability, developmental disability*), legal and international frameworks (*ADA, IDEA, FAPE, CRPD*) and educational systems, environments, and leadership (*inclusive education setting, system, quality early childhood education, whole school approach, policy guidelines, quality assurance, sustainability*). It has been established that inclusive terminology is formed at the intersection of pedagogical, social, psychological, technological, ethical, and legal discourses. Its systematization ensures the consistency of scientific discourse and contributes to the effective implementation of inclusive practices, the adaptation of learning, and the development of social integration of students.

Key words: inclusive education, terminology, accessibility, equality, diversity, participation, communication.

Постановка проблеми. Інклюзивна освіта стала одним із ключових напрямів модернізації сучасної освітньої системи, що зумовило активний розвиток спеціалізованої термінології. Проте, стрімке зростання кількості термінів та відсутність їхньої чіткої тематичної систематизації створюють труднощі для науковців і практиків. Термінологія інклюзії формується під впливом різних галузей (педагогіки, психології, соціальної роботи, медицини), що спричиняє неоднозначність тлумачень, дублювання понять та розмитість меж між термінологічними групами. Унаслідок цього, виникає потреба у тематичному аналізі інклюзивних термінів, що дозволить забезпечити узгодженість наукового дискурсу та підвищити ефективність комунікації в освітній практиці.

Аналіз останніх досліджень. У наукових дослідженнях інклюзивної освіти виділяються кілька ключових тематичних напрямів, що формують сучасну термінологію цієї галузі.

Дослідження особливостей інклюзивної освіти, комунікативних аспектів і моделей підтримки висвітлено у роботах Барабаша Ю. В. (Барабаш, 2021: 11–13), де зосереджено увагу на мовленнєвому розвитку дітей з аутичними порушеннями, зокрема на спеціалізованій термінології, що відображає їхні потреби. Василюк А. В. (Василюк, 2021: 30–33) та Гончаровська Г. Ф. (Гончаровська, Мартиняк, Цимбала, 2021: 52–56) аналізують моделі підтримки учнів в інклюзивних умовах, що знаходять відображення у відповідних поняттях і визначеннях, важливих для практичної реалізації інклюзії.

Формуванню інклюзивного середовища та розвитку компетентності педагогів присвячені дослідження Вальчука Ю. М. (Вальчук, 2021: 24–26), Калаура С. М. (Калаур, 2021: 80–83) та Рейди К. В. (Рейда, 2021: 157–159), які розглядають підготовку педагогів до роботи в інклюзивних класах. У цих роботах акцент робиться на розвитку компетенцій та професійних навичок, що супроводжується появою спеціалізованих термінів, пов'язаних із навчальним процесом та педагогічною взаємодією.

Особливості психологічного та соціального супроводу інклюзивної освіти відображені у працях Шпак М. М. (Шпак, 2021: 206–208), Мельничук Н. В. (Мельничук, 2021: 117–121) та Мешко Г. М. (Мешко, 2021: 122–124). Автори зосереджуються на психологічному супроводі учнів з особливими освітніми потребами, формуванні соціальної інтеграції та психотерапевтичних підходах, що відображається у відповідній термінології підтримки, адаптації та соціальної взаємодії.

Досвід впровадження інклюзії в різних контекстах досліджено у працях Винничука О. Т. (Винничук, 2021: 37–39), Груць Г. М. (Груць, 2021: 63–65) та Омельчука О. В. (Омельчука, 2021: 141–144), які демонструють різноманітність культурних, соціальних та педагогічних практик, формуючи контекстуальні особливості термінології інклюзивної освіти у різних країнах і регіонах.

Незважаючи на значну кількість досліджень, питання систематизації інклюзивної термінології залишається недостатньо вивченим, насамперед щодо особливостей її використання у різних освітніх, психологічних та соціальних контекстах. Відсутність ґрунтовного аналізу взаємозв'язків між термінами, узгодженості їх визначень та тематичної класифікації ускладнює формування цілісного поняттєвого апарату інклюзивної освіти.

Мета статті – розглянути тематичні групи термінів інклюзивної освіти, з'ясувати особливості їх формування та функціонування, а також здійснити систематизацію відповідно до ключових напрямів сучасних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Тематичний аналіз інклюзивних термінів дозволяє систематизувати ключові поняття сучасного дискурсу інклюзивної освіти та окреслити їхню взаємозалежність у структурі освітніх, соціальних і психологічних практик. На основі глосаріїв Equity and Inclusion (UBC, 2021), ArqusTerm (Montero-Martínez et al., 2024), Glossary of Educational Inclusion and Disability Terms (Kellenberger, 2021), IEA (Inclusive Education in Action) та документів UNESCO (International Institute for Educational Planning, 2025) / EASNIE (European Agency for Special Needs and Inclusive Education) можна виділити кілька концептуальних зон, які відображають специфіку термінотворення у сфері інклюзії та демонструють багатовимірність категоріального апарату.

До першої групи належить термінологія, пов'язана з доступністю, участю та умовами навчання, що формує ядро інклюзивної педагогіки. Сюди входять терміни accessibility / accessible, access, disability / persons with disabilities, які акцентують на створенні умов освітнього середовища, що забезпечують повноцінну участь усіх здобувачів освіти незалежно від індивідуальних особливостей. Важливим є термін ableism, який позначає системні форми дискримінації та упереджень щодо осіб з інвалідністю, що в освітній практиці може проявлятися у фізичних бар'єрах або виключних підходах до навчання. Практичний вимір інклюзії підкреслюють терміни accommodations / accommodation, assistive technologies / assistive technology, augmentative and

alternative communication (AAC), universal design for learning, Individualized Education Plan (IEP), а також терапевтичні та поведінкові методики, як-от Applied Behavior Analysis (ABA) чи Behavior Intervention Plan (BIP). Дана група демонструє, як педагогічні, соціальні та технологічні підходи взаємодіють для створення доступного та ефективного освітнього процесу.

Друга група охоплює терміни, пов'язані з рівністю, справедливістю та антидискримінаційними підходами. Поняття equity / equitable, equality, equal opportunities, EDI, anti-racism, equity-seeking / equity-deserving groups, underrepresented / underrepresented groups, bias, systemic discrimination / discrimination, marginalization / historically, persistently or systemically marginalized groups (HPSM) акцентують на необхідності створення справедливого доступу до ресурсів, підтримки груп, що зазнають структурних бар'єрів, та активної протидії дискримінаційним практикам. Важливими є й негативні або застарілі мовні маркери, такі як victims of, afflicted with, suffers from, які у сучасному інклюзивному дискурсі вважаються неприйнятними, адже формують уявлення про людей з інвалідністю як «проблемних» або «менш повноцінних».

Третій тематичний блок стосується різноманіття та соціальної репрезентації. Терміни diversity, intersectionality, IBPOC, Indigenous, 2SLGBTQIA+, transgender and non-binary (TGNB), social inclusion / social cohesion, social exclusion, child friendly schools відображають потребу враховувати соціальні, культурні, етнічні та гендерні відмінності, створювати безпечні, недискримінаційні умови, де кожна ідентичність визнається та поважається. Різноманіття розглядається як ресурс навчального процесу, що сприяє соціалізації та повноцінній участі всіх учнів.

Четверта група включає терміни, що описують механізми інклюзії, участі та взаємодії. Inclusion / inclusive education визначає інклюзію як активний і безперервний процес усунення бар'єрів та забезпечення участі всіх учасників освітнього середовища. Концепт inclusive excellence розглядає різноманіття та інклюзію як передумову високої якості освітніх інституцій. Важливими є також терміни conflict engagement, conflict literacy, conflict fluency, які наголошують на розвитку вмінь конструктивної взаємодії у різноманітних групах. Цей блок доповнюють inclusive pedagogy, що описує підхід до навчання, який враховує індивідуальні відмінності і уникає маргіналізації окремих груп учнів, а також inclusive school leaders, що

формують інклюзивну культуру та забезпечують участь усіх стейкхолдерів.

П'ята група стосується інклюзивної комунікації та мовної чутливості. Inclusive language, person-first language, identity-first language, respectful terminology, communication підкреслюють роль мовної етики та чутливості у формуванні безпечного освітнього простору та поваги до самоідентифікації учнів.

Шоста група охоплює терміни, пов'язані з оцінюванням та адаптацією навчального процесу. Assessment / assessment for learning, evaluation, personalised learning, curriculum / inclusive curriculum, differentiation, inclusive digital education відображають диференційований, індивідуалізований та технологічно підтриманий підхід до навчання, який забезпечує участь усіх учнів у освітньому процесі.

Сьома група описує типи порушень, станів та форм інвалідності, що мають міждисциплінарний характер. Autism, ADHD, cerebral palsy, epilepsy, blindness, communication disability, developmental disability демонструють взаємодію медичних, психологічних та соціальних моделей інвалідності, включаючи medical model та functional model, і впливають на розуміння потреб учнів і стратегії освітньої підтримки.

Восьма група пов'язана з правовими та міжнародними рамками інклюзії. Americans with Disabilities Act (ADA), Individuals with Disabilities Education Act (IDEA), Free Appropriate Public Education (FAPE), Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) визначають нормативну основу інклюзивної політики, права осіб з інвалідністю та стандарти освітніх послуг, підкреслюючи відповідальність держави та закладів освіти.

Дев'ята група стосується освітніх систем, середовищ та лідерства. Inclusive education setting, inclusive education system, quality inclusive early childhood education, whole school approach, policy guidelines / suggested actions, quality assurance, sustainability, indicator описують структурні, процесуальні та ціннісні характеристики інклюзії на різних рівнях управління, формують системну інклюзію та підтримують ефективність освітніх практик.

На основі вищеописаного, можна стверджувати, що інклюзивна термінологія формується на перетині педагогічного, соціального, психологічного, технологічного, етичного та правового дискурсів, а її систематизація забезпечує узгодженість наукового дискурсу та сприяє ефективному впровадженню інклюзивних практик у сучасній освіті.

Висновки. Тематичний аналіз інклюзивної термінології показав, що вона інтегрує педагогічні, психологічні, соціальні, медичні, правові та технологічні аспекти. Термінологію можна класифікувати за дев'ятьма групами: доступність та участь, рівність і антидискримінація, різноманіття, механізми інклюзії, комунікація, оцінювання та адаптація, типи порушень, правові рамки, освітні системи та лідерство. Аналіз підкреслює

значення мовної чутливості та інклюзивної комунікації для безпечного освітнього середовища і поваги до учнів. Врахування міждисциплінарних підходів забезпечує адаптацію навчання та ефективність інклюзивної практики. Систематизація термінів упорядковує науковий дискурс і слугує практичним інструментом для педагогів і адміністраторів, сприяючи якісній освіті та соціальній інтеграції учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш Ю.В. Особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей із аутичними порушеннями. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 11-13. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
2. Вальчук Ю.М. Система підготовки учителів до роботи в умовах інклюзивного навчання. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 24-26. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
3. Василюк А.В. Моделі підтримки інклюзивної освіти в різних країнах ЄС. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 30-33. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
4. Винничук О.Т. Особливості інклюзивної освіти: досвід Фінляндії. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 37-39. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
5. Гончаровська Г.Ф., Мартиняк О.Р., Цимбала У.І. Особливості використання сучасних технологій в інклюзивному середовищі. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 52-56. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
6. Груць Г.М. Інклюзивна культура як фактор розвитку полікультурної освіти в Україні. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 63-65. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
7. Калаур С.М. Реалії та перспективи формування інклюзивної компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників у системі післядипломної освіти. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 80-83. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
8. Мельничук Н.В. Асистентський супровід інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 117-121. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
9. Мешко Г.М., Мешко О.І. Формування психотерапевтичної позиції майбутніх учителів як основи педагогічної взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 122-124. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
10. Омельчук О.В., Омельчук В.І. Особливості викладання трудового навчання в інклюзивних класах за допомогою проєктного методу. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 141-144. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
11. Рейда К.В. Роль вчителя в інклюзивній освіті. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 157-159. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
12. Шпак М.М. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат: Матеріали І Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції. 2021. С. 206-208. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
13. Equity and inclusion glossary of terms – UBC Equity & Inclusion Office. 2025. URL: <https://equity.ubc.ca/resources/equity-inclusion-glossary-of-terms> (date of access: 27.11.2025).
14. Glossary of Terms – Inclusive Education in Action. yumpu.com. URL: <https://www.yumpu.com/en/document/read/34013741/glossary-of-terms-inclusive-education-in-action> (date of access: 27.11.2025).
15. Glossary. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. URL: <https://www.european-agency.org/resources/glossary> (date of access: 27.11.2025).
16. Glossary. UNESCO. International Institute for Educational Planning. 2025. URL: <https://www.iiep.unesco.org/en/curated/glossary?hub=1703> (date of access: 27.11.2025).
17. Kellenberger E. Glossary of Educational Inclusion and Disability Terms. Open Mind School. 2021. URL: <https://www.openmindschool.org/post/glossary-of-educational-inclusion-and-disability-terms#viewer-aos1> (date of access: 27.11.2025).

18. Montero-Martínez S. and others. ArqusTerm English Glossary: Key Terms and Definitions for Inclusion and Accessibility in Higher Education. The University of British Columbia. Arqus. Equity & Inclusion Office. 2024. URL: <https://arqus-alliance.eu/wp-content/uploads/2024/05/key-terms-and-definitions-for-inclusion.pdf> (date of access: 27.11.2025).

REFERENCES

1. Barabash Yu.V. (2021). Osoblyvosti komunikatyvno-movlennievoho rozvytku ditei iz autychnymy porushenniamy. [Features of communicative and speech development in children with autism spectrum disorders]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 11-13. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
2. Valchuk Yu.M. (2021). Systema pidhotovky uchyteliv do roboty v umovakh inklyuzivnogo navchannia. [System for preparing teachers to work in inclusive education settings]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 24-26. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
3. Vasyliuk A.V. (2021). Modeli pidtrymky inklyuzivnoi osvity v riznykh krainakh YeS. [Models for supporting inclusive education in different EU countries]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 30-33. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
4. Vynnychuk O.T. (2021). Osoblyvosti inklyuzivnoi osvity: dosvid Finliandii. [Features of inclusive education: the Finnish experience]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 37-39. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
5. Honcharovska H.F., Martyniak O.R., Tsybala U.I. (2021). Osoblyvosti vykorystannia suchasnykh tekhnolohii v inklyuzivnomu seredovyshchi. [Features of using modern technologies in an inclusive environment]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 52-56. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
6. Hruts H.M. (2021). Inklyuzivna kultura yak faktor rozvytku polikulturnoi osvity v Ukraini. [Inclusive culture as a factor in the development of multicultural education in Ukraine]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 63-65. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
7. Kalaur S.M. (2021). Realii ta perspektyvy formuvannia inklyuzivnoi kompetentnosti pedahohichnykh ta naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv u systemi pisliadyplomnoi osvity. [Realities and prospects for the formation of inclusive competence of pedagogical and scientific-pedagogical workers in the system of postgraduate education]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. 2021. S. 80-83. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
8. Melnychuk N.V. (2021). Asystentskyi suprovid inklyuzivnoi osvity. [Assistant support for inclusive education]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 117-121. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
9. Meshko H.M., Meshko O.I. (2021). Formuvannia psykhoterapevtychnoi pozytsii maibutnikh uchyteliv yak osnovy pedahohichnoi vzaiemodii v inklyuzivnomu osvitnomu seredovyshchi. [Formation of the psychotherapeutic position of future teachers as the basis for pedagogical interaction in an inclusive educational environment]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 122-124. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
10. Omelchuk O.V., Omelchuk V.I. (2021). Osoblyvosti vykladannia trudovoho navchannia v inklyuzivnykh klasakh za dopomohoiu proiektivnoho metodu. [Features of teaching vocational training in inclusive classrooms using the project method]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 141-144. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
11. Reida K.V. (2021). Rol vchytelia v inklyuzivnii osviti. [The role of the teacher in inclusive education]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 157-159. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
12. Shpak M.M. (2021). Psykholohichni suprovid ditei z osoblyvymy osvitnimi potrebamy v umovakh inklyuzivnogo navchannia. [Psychological support for children with special educational needs in an inclusive learning environment]. *Inklyuzivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: Materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. S. 206-208. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18577/3/inklyziv_conf_2021_novuj.pdf (data zvernennia: 27.11.2025). [in Ukrainian].
13. Equity and inclusion glossary of terms – UBC Equity & Inclusion Office. (2025) UBC Equity & Inclusion Office. URL: <https://equity.ubc.ca/resources/equity-inclusion-glossary-of-terms> (date of access: 27.11.2025).
14. Glossary of Terms – Inclusive Education in Action. yumpu.com. URL: <https://www.yumpu.com/en/document/read/34013741/glossary-of-terms-inclusive-education-in-action> (date of access: 27.11.2025).

15. Glossary. (2025). European Agency for Special Needs and Inclusive Education. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. URL: <https://www.european-agency.org/resources/glossary> (date of access: 27.11.2025).
16. Glossary. (2025). UNESCO. International Institute for Educational Planning. URL: <https://www.iiep.unesco.org/en/curated/glossary?hub=1703> (date of access: 27.11.2025).
17. Kellenberger E. (2021). Glossary of Educational Inclusion and Disability Terms. Open Mind School. URL: <https://www.openmindschool.org/post/glossary-of-educational-inclusion-and-disability-terms#viewer-aos11> (date of access: 27.11.2025).
18. Montero-Martínez S. and others. (2024). ArqusTerm English Glossary: Key Terms and Definitions for Inclusion and Accessibility in Higher Education. The University of British Columbia. Arqus. Equity & Inclusion Office. URL: <https://arqus-alliance.eu/wp-content/uploads/2024/05/key-terms-and-definitions-for-inclusion.pdf> (date of access: 27.11.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025
Дата публікації: 30.12.2025